O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
OLIY TA'LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:
№ BD 132
2025 yil "29" 08

"TASDIQLAYMAN"
Samarqand davlat
pedagogika instituti rektori
________ Sh.Sh.Negmatova
2025 yil "___" ________

MEDIASAVODXONLIK VA AXBOROT MADANIYATI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	500000 - Tabiiy fanlar, matematika va statistika
Ta'lim sohasi:	540000 – Matematika va statistika 530000- Fizika va tabiiy fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60540100-Matematika 60530500-Fizika

Samarqand – 2025

Fan/modul kodi MAMI1304	O'quv yili 2025-2026		Semestr 3	Kreditlar 5	
Fan/mavzu turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus			Haftadagi dars soatlari 2/2	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Media savodxonlik va axborot madaniyati	60 (30/30)	90 60	150 120	

2.

I. Fanning mazmuni.

Fanni o'qitishdan maqsad – Fanni o'qitishdan maqsad– talabalarga bugungi kundagi zamonaviy axborot makoniga poydevor bo'lgan inson ijtimoiy-madaniy hayotining ajralmas qismi hisoblangan muloqot, ma'lumot evolyutsiyasi tarixini o'rgatish. Chunki,axborot tushunchasi, makon va zamonga xos bo'lib, u davriy hodisa sifatida turli shakl shamoyilda namoyon bo'ladi. Jumladan, sobiq sovetlar davrida axborot taqchilligi yuzaga kelgan bo'lsa, hozirgi kunda, jamiyatda esa axborot oqimi ko'paygani tufayli, axborotdan "bezish", uni tahlil qilmay, bor xolicha iste'mol qilish jarayoni yuzaga keldi. Global axborot makonida qabul qilinayotgan axborotlarni tush

Fanning vazifalari – Ommaviy axborot vositalari va media makoniga xos "raqamli", "kompyuter", "visual", "texnologik", "kommunikatsion", "media", "axborot", "ommaviy madaniyat" vaunish, baholash tanqidiy tafakkurni shakllantirishdan iborat. "texnokratiya" kabi tushunchalarni talaba-yoshlarga mazmuni, maqsad va vazifalarini anglagan holda foydalanish madaniyatini shakllantirishdan iborat.

II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)
Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-MAVZU: MEDIA SAVODXONLIK VA AXBOROT MADANIYATI EVOLYUTSIYASI HAMDA JAMIYATDAGI AHAMIYATI.

Media savodxonlik va axborot madaniyati tushunchasi evolyusiyasi va dialektikasi.

Media savodxonlik.Media savodxonligi ko'nikmalar.Ommaviy axborot vositalari.Til - belgilar tizimi. Hududiy lahjalar. Jargonlar.Adabiy til – matbuot. Xalq tili - so'zlashuv nutqining lingvistik vositalari majmui.

Muloqot va ma'lumot tushunchasining uzviyligi va o'ziga xosligi.

Muloqot tushunchasi. Aloqa tushunchasi. Madaniyatlararo aloqalar.Axborot tushunchasi. Axborotlar turlari.Axborot manbalari. Axborot texnologiyalarining inson va jamiyatga ta'siri.

Aloqa va axborotning inson hayotidagi o'rni, mazmuni va ma'naviy ehtiyoji.

Axborot madaniyati" tushunchasi. Axborot madaniyatining tarkibiy qismlari."Axborot savodxonligi" tushunchasi.Axborotni qayta ishlash madaniyati (analitik va sintetik faoliyat).Texnologik determinizm. Axborotga bo'lgan ehtiyoj.

Mediasavodxonlik va axborot madaniyati kommunikativ vosita va foydalanish usullari sifatida.

Mediasavodxonlik - bu... Media tushunchasi. Axborot texnologiyasi vositalari. Jamiyatni axborotlashtirish jarayoni. "Axborotli muhit" tushunchasi. Axborot texnologiyasining vujudga kelishi va rivojlanishini belgilovchi ichki va tashqi omillari. Axborotlashgan jamiyatga o'tish

bosichlari.

2-MAVZU. AXBOROTNING JAMIYAT RIVOJIDAGI O'RNI VA AHAMIYATI.

Axborot va ma'lumot tushunchalarining o'zaro bog'liqligi va o'ziga xos jihatlari.

"Axborot almashinuvi" tushunchasi. "Axborot erkinligi prinsiplari va kafolatlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining Qonuni. Axborotlashgan jamiyat to'g'risidagi zamonaviy nazariyalar. Axborot almashinuvi jarayonining xususiyatlari. "Axborot jamiyati" tushunchasi.

Bosma shakldagi ommaviy axborot vositalari: gazeta va jurnallarning o'ziga xos xususiyatlari.

Gazetalar va jurnallar tarixi. Bosma ommaviy axborot vositalarini turlari.

Ta'lim jarayonida axborot savodxonligining o'rni va ahamiyati.

Ta'lim jarayonida axborot savodxonligi.Ommaviy axborot vositalarini tavsiflovchi nazariyalar. O'qituvchining axborot texnologiyalari sohasidagi bilimdonligini.V. K. Selevkoning o'qituvchining kompyuter savodxonligi oid xususiyatlari haqida.

Yangi O'zbekistonda ta'limni rivojlantirishda media vositalar va ularning ahamiyati.

Masofadan o'qitish uslubiy materiallari turlari. Masofali o'qitish keng tarqalgan turlari. Masofadan o'qitish uslubiy materiallari. Dunyo amaliyotida ochiq va masofali o'qitish hozirgi kundagi modellari.

3-MAVZU:MEDIA OLAMIDA KO'RISH (IDROK).MADANIYATNING ONTOLOGIK, VIZUAL VA MEDIAL BURILISHLARI.

https://ftv.msu.ru/about/obrazovatelnye-programmy/rabochie-programmy-distsiplin/pdf/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%8B%20%D0%BE%D0%BF%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%B0.pdf?utm_source=chatgpt.com

Media olamida ko'rish va idrok.

Media — inson idroki va dunyoqarashining asosiy vositasiga aylanib bormoqda."Ko'rish" tushunchasi faqat biologik jarayon emas, balki madaniy, ijtimoiy va falsafiy jarayondir. Media texnologiyalari natijasida "ko'rish"ning mazmuni va ahamiyati.

Ontologik burilish – bu borliqni idrok qilishning yangi shakli.

An'anaviy madaniyatda inson dunyoni bevosita tabiat va jamiyat bilan aloqada idrok qilgan bo'lsa, media davrida u **simulyakrlashgan, ekranda qurilgan reallik** orqali yashaydi (J. Bodriyar ta'limoti).Media olamida ko'rish nafaqat obyektni, balki **uning ramziy, virtual va konstruktiv qatlamlarini** ham o'z ichiga oladi.

"Vizual madaniyat" tushunchasi shakllandi.

Media texnologiyalari faqat vosita emas, balki **yangi dunyo modeli**ni yaratmoqda.Ko'rish jarayoni — kamera, ekran, algoritm va platformalar orqali boshqariladi.Medializatsiya — jamiyatda hodisalarni idrok etish, baholash va tushunish jarayoni media orqali amalga oshishi.Media madaniy burilishning markazida turib, ko'rishning turli shakllarini jamiyatga singdiradi.

4-MAVZU. JAHON MEDIA VA AXBOROT MAKONIDA RAQOBAT MUHITI.

Dunyo aholisining axborotga bo'lgan ehtiyojini qondirish masalalari.

Dunyo aholisining axborotga bo‘lgan ehtiyojini qondirish masalalari global jarayonda jurnalistika ommaviy demokratik muloqotning eng yaxshi kafolati.Axborot globallashuvi dunyo mamlakatlaridagi shart-sharoit va ijtimoiy-siyosiy, ma’naviy-ma’rifiy hayotimizdagi umumiylik va o‘xshashliklar. Jahon media makoni.

Ijtimoiy tarmoqlarda faoliyat yiritayotgan bloger va vaynerlarda kasbiy etiket qoidalarining ahamiyati.

Global media muhiti va uning jamiyatga ta'siri.Audiovizual kommunikatsiyalar va ularning jamoatchilik ongiga ta'siri.Bloger va vaynerda kasbiy etiket.

Axborotdan daromad topish yo‘llari va insonga ta’sir etuvchi salbiy tomonlari.

Aholining axborotga bo‘lgan ehtiyoji. Davlat va xususiy bosma nashr va ommaviy axborot vositalarida raqobat muxiti.

5-MAVZU: XORIJIY OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING MEDIA MAKONIDAGI O‘RNI.

Xorijiy media axborot vositalari: The Times, The New Times, Bloomberg va Sabah, “Exa Moskvi”, “TRT” va “Amerika ovozi” teleradiokompaniyalarining qiyosiy tahlili.

Internet texnologiyalarini joriy etish, va konvergentsiya.The Times va The Sunday Times gazetalari faoliyati.Birinchi turk gazetasi “Taqvim-i Vakayi”

Rossiya, AQSH va Yevropa teleradiokompaniyalari faoliyatini tahlil qilish.

“Amerika Ovozi”, “Freedom” va “Free Europe” radiostansiyalarining faoliyati.Amerika Ovozi (Amerika Ovozi) - Amerika xalqaro jamoat radiosi va unga tegishli radiostansiya. Ommaviy axborot vositalari axborot globallashuvi jarayonlarida bevosita ishtiroki.

Zamonaviy globallashuv integratsiya,axborotlashtirish tarmog'idagi fitna va axloqiy hujumlar va ularning oqibatlari.

“Madaniy globallashuv”ning paydo bo‘lishi. Terrorizm, garovga olish, genotsid, aparteid, qul savdosi.. Globallashgan dunyoda terrorizm avj olishi.

6-MAVZU: MEDIA MAYDON TUZILISHI VA UNING JAMIYAT RIVOJIGA TA`SIRI.

Axborotlashgan jamiyatda media maydon tushunchasining uzviyligi va uning o‘ziga xos xususiyatlari.

Bosma ommaviy axborot vositalariga bo'lgan talab. Axborot hamda axborotlashtirish jarayonining alohida falsafiy va iqtisodiy jihatlari. Odnoklassniki tarmog‘i maqsad va vazifalari.

Media maydonda shaxs tomonidan axborot yaratish va uning jamiyatdagi o‘rni va ahamiyati.

Twitter (talaffuzi: Tvitter) —onlayn ijtimoiy-axborot xizmati.Windows Live Spaces edi Microsoft "s blog yuritish platforma va ijtimoiy tarmoq xizmati.XX-asrda kashf etilgan telekommunikatsion va kompyuter tarmoqlar majmuidir. Server - bu boshqa kompyuter va programmalarga xizmat ko`rsatadigan kompyuter yoki programmadir.

Axborotni daromad manbaiga aylantirishning o‘ziga xos jihatlari.

O‘zbekiston Respublikasining 2003-yil 11-dekabrda qabul qilingan “Axborotlashtirish to‘g‘risida”gi 560—II-sonli Qonuni.O‘zbekistonda blogerlik faoliyati "Axborotlashtirish to‘g‘risida"gi qonun. Xalqaro blogerlar kuni.Vine o‘zi nima? Vayner o‘zi kim?

Axborotning inson ongiga ta'sir etish muammolari.

Axborot asrida ijtimoiy qadriyatlar, yo‘nalish va qarashlarni shakllantirishda ommaviy axborot vositalarining roli.Yoshlarda axborot madaniyatini shakllantirish masalasi.

7-MAVZU: IJTIMOIY TARMOQLARDAGI AXBOROT XURUJLARI VA TAHDIDLAR.

Informatsion qidiruv tizimlari.

Milliy ta‘limiy portallarimiz. .Ijtimoiy tarmoqlar (xabarlashish,forumlar). Viki. Foydalanuvchilar birgalikda tuzishlari mumkin bo‘lgan va xohlagan foydalanuvchi tuzatish hamda o‘zgartirishga imkon belidigan web saytlar.

Onlayn platformalar.

Rasmli ma‘lumotlar va chizmalar bilan ishlash imkonini beruvchi platformalar.Video fayllar bilan ishlash imkonini beruvchi platformalar. Rasmli ma‘lumotlar va chizmalar bilan ishlash imkonini beruvchi platformalar. Video fayllar bilan ishlash imkonini beruvchi platformalar. Xujjatlar(elektron kitoblar) bilan ishlash imkonini beruvchi platformalar.

8-MAVZU: IJTIMOIY TARMOQLARDAGI AXBOROT XURUJLARI VA TAHDIDLAR.

Ijtimoiy tarmoqni axborot maydoniga aylantirish zaruriyati.

Jahonda axborotning ijtimoiy fikrni shakllantirishi va texnologik taraqqiyotga ta’siri. Fanlar tizimida “ijtimoiy tarmoq” iborasi. Ijtimoiy tarmoqlarning tahliliga asosiy yondashuvlar. Trolling - bu foydalanuvchilar o'rtasida o'zaro haqorat vositasi.

An'anaviy ommaviy axborot vositalari o'rnini ijtimoiy tarmoqlar egallashining salbiy va ijobiy jihatlari.

Ijtimoiy tarmoq foydalanuvchilarining noprofessionalligini sabablari."Ijtimoiy tarmoqlarning tez o'sishi va ularning jamoat sohasiga ta'siri bilan media institutining "to'rtinchi hokimiyat" sifatidagi ahamiyati. Ijtimoiy tarmoqlarni "yangi avlod ommaviy axborot vositalari" deb ataydigan nuqtai nazar.

Ijtimoiy tarmoqlarning jozibadorligi va yoshlarning jalb etilishi.

Ijtimoiy tarmoq atamasini alohida tushuncha sifatida.Internetga kirishning tezligi va qulayligi va kerakli hajmdagi turli xil sifat va yo'nalishdagi ma'lumotlarning mavjudligi.Ijtimoiy tarmoqlardan nazoratsiz, cheklanmagan foydalanish oqibatlari.

Ijtimoiy tarmoqlarni ommalashtirishning o‘ziga xos jihatlari.

«Transformatsiyalashgan matbuot nazariyasi». Hozirgi taraqqiyot bosqichida shaxsning raqamli texnologiyalardan foydalanish zaruriyati. Saytlarning asosiy turlari. Eng mashhur Internet saytlari.

9-MAVZU: MEDIA MAYDONDA AXBOROT TARQATISH MADANIYATI

Axborot maydonida ahloq va shaxs tushunchasi.

Axborot tugamas va doimiy jarayondir. Axborot olish madaniyatiga ega bo‘lish. “Axborot savodxonligi” tushunchasi. Axborot ekologiyasining predmeti.“Axloq”, “axloq”, “axloq” so‘zlari ma’no jihati.“Axborot axloqi” atamasi. Axloqning tarkibiy sifatlari.

Internet, virtual va vizual olamning shaxsga ta’siri.

Virtual haqiqatning afzalliklari. Virtual olamning kamchiliklari. Internetga qaramlik. Internetning inson hayotidagi o'rni. Tibbiy muammolar. Firibgarlar uchun yangi imkoniyatlar.

Vizual va virtual olamning ommaviyligi va jozibadorligi.Ommaviy axborot

vositalari: ommaviy madaniyat, o'yin-kulgi va reklama.

Axborot sohasidagi globallashuv.Axborot madaniyati uchta jihatni.Ommaviy axborot vositalari. “Infotainment” atamasi. Reklama ommaviy axborot vositalarining mavjudligining asosiy manbai.Ommaviy axborot vositalarining madaniy ahamiyati.

10-MAVZU: SHAXSGA YO‘NALTIRILGAN AXBOROT: PSIXOLOGIK, DINIY VA MADANIY TAHDIDLAR.

Axborot-psixologikxavfsizlik tushunchasi va tasnifi.

Virtual tanishuv, Virtual do'stlik, Virtual sevgi kabi ijtimoiy tarmoqlardagi munosabatlar.Xavfsizlik tushunchasi. Milliy xavfsizlik. Tashqi xavfsizlik. Ichki xavfsizlik. Axborot xavfsizligining vazifalari. Axborot xurujlari. Axborot-psixologik xavfsizlik.

Diniy tahdidlar va ularning kelib chiqish sabablari.

Diniy qarashlar o‘rtasidagi bo‘linishning kelib chiqishi.Diniy e’tiqodning siyosiylashuvi.Din bayrog‘i ostida iqtisodiy imkoniyatlarni ochishga harakat qilish. Diniy e’tiqoddagi uzilish va sun’iy tarzda yondashuvning avj olishi.

Ma’naviy tahdid tushunchasi: yondashuvlar va talqinlar. Milliy nizo turlari va tahdidlar.

Mafkuraviy tahdid. Ma’naviy tahdidning ikkinchi ko‘rinish g‘oyaviy tahdiddir. Ma’naviy tahdidning uchinchi ko‘rinishi informatsion xujumdir. Ma’naviy tahdidlarni o‘ziga xos xususiyatlari.

11-MAVZU: AXBOROT XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHNING G‘OYAVIY NAZARIY ASOSLARI.

Axborot xavfsizligini ta’minlash masalalari.

Axborot xavfsizligini ta’minlash. Login tushunchasi. Parol tushunchasi. Avtorizatsiya tushunchasi.Ro‘yxatdan o‘tish tartibi.Login va parolga ega bo‘lish shartlari.Login va parolni buzish. Login va parolni o‘g‘irlash. Resurslardan ruxsatsiz foydalanish va uning oqibatlari.

Internetda axborot xavfsizligini ta’minlash masalalari.

Internet (International Network— xalqaro kompyuter tarmog'i) butundunyoni

qamrab qolgan global kompyuter tarmog'idir. Internetda xavfsiz ishlashga ta’sir qiluvchi asosiy xavf va tahdidlar. Xavf va tahdidlarni sezilarli darajada kamaytirishning muhim qoidalari.

Axborot xavfsizligini ta’minlashda nazariy asoslarning o‘ziga xos jihatlari.

Axborot xavfsizligiga tahdid. Davlatning axborot xavfsizligini ta'minlash muammosi. "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi qonuni. Shaxsga doir ma'lumotlar sub'ekti. "Axborotlashtirish to'g'risida" gi Qonun.

12-MAVZU: O‘ZBEKISTONDA AXBOROT XAVFSIZLIGINING MA’NAVIY VA HUQUQIY ASOSLARI.

Axborot xavfsizligini ta’minlash markazining vazifalari.

Axborot xavfsizligini ta’minlash markazi.Axborot xizmatining asosiy vazifalari.Davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlarining axborot xizmati to‘g‘risidagi namunaviy nizom.“Jurnalistlik faoliyatini himoya qilish to‘g‘risida”gi Qonuni.

Talabalarda mediasavodxonlikni shakllantirishda zaruriy axborotlar.

Media - ommaviy axbopot vositalari, maxsus va keng auditoriyaga mo‘ljallanganligi.“Mediaavodxonlik” (medialiteracy) tushunchasi haqida fikrlarni o‘rganish.. S.Vorsnop mediasavodxonlikka mediamatnlarni sharhlash.

Tashkilotlarda axborot xizmati faoliyatining axborot texnologiyalari chambarchas bog‘liqligi.

Korxonalarda yuzaga kelayotgan axborot xavsizligigi tahdidlarning sabablari. Kompyuter viruslari ular zamonaviy biznes uchun haqiqiy xavf ekanligi. Xavfsizlikni ta’minlashning asosiy muammolari.

13-MAVZU: VIRTUAL O‘YINLARNING YOSHLAR ONGIGA TA’SIRI.

O‘yinlarining yoshlar tarbiyasiga salbiy ta’siri.

Olimlar I. P. Korolenko va T. A. Donskix o‘yinbozlik alomatlarini haqida. Internet-bu davr talabidir. “GTA”, “Snaypir”, “Qotil”va boshqa o’yinlarning salbiy tasirlari.

Virtual olamda tarbiya masalalarining muhim jihatlari.

«Virtual reallik» tushunchasi. Texnika qanchalik mukammal bo‘lsa, u shunchalik kam cheklanishlarga ega bo‘ladi. Kompyuter o‘yinlari pedagogikaning interfaol ta’lim texnologiyalari va psixologiyani amaliy qo‘llash eng katta va rivojlangan sohalaridan biri sifatida.

Virtual maydonlardagi o‘yinlarning asl qiyofasi.

«Qo‘rqsa, hurmat qiladi», degan noxolis yondashuv. O‘yinlarining yoshlar tarbiyasiga salbiy ta’siri. Virtual olamda tarbiya masalalarining muhim jihatlari.

Virtual maydonlardagi o‘yinlarning asl qiyofasi.

14-MAVZU: VIRTUAL O‘YINLARNING YOSHLAR ONGIGA TA’SIRI.

Zararli axborotlardan himoya qilish maqsadi.

Bolalar uchun xavfsiz axborot muhitini ta'minlash.Voyaga yetmaganlarning sog‘lig‘i, psixikasi va axloqiy rivojiga zarar yetkazishi mumkin bo‘lgan kontentga kirishini oldini olish.

Zararli axborot turlari.

Zo‘ravonlik, shafqatsizlik va o‘z joniga qasd sahnalari,Pornografiya va jinsiy kontent.Giyohvandlik, alkogol va chekishni targ‘ib qilish. So‘kish, haqorat, kiberbulling, buzg‘unchi mafkuralar. Tajovuzkorlik, qimor, manipulyatsiya sahnalari bo‘lgan o‘yinlar yoki videolar.

Himoya mexanizmlari.

Televizion, kino, o‘yinlar va internet kontentida yoshga oid belgilash.Ota-onalar nazorati (filtrlar sozlovi, qurilmalarda cheklovlar). Platformalar va saytlar orqali kontentni filtrlash.Gadjetlar va media vositalaridan foydalanish vaqtini cheklash

Maktab va ota-onalar roli.

Bolalarni media savodxonligiga o‘rgatish.Ishonchli va zararli axborotni farqlashni tushuntirish.Internet va televideniyeda ko‘rilganlarni birga muhokama qilish.Bolalarda tanqidiy fikrlashni shakllantirish.O‘zbekistonda: Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA), bolalar ishlari bo‘yicha vakolatli organlar.

15-MAVZU: MEDIA MAYDON VA INTERNET IMKONIYATLARI.

Internet imkoniyatlaridan samarali foydalanish texnologiyasi.

Internet foydalanuvchilari uchun eng muhim imkoniyatlarni tahlili. Ijtimoiy tarmoqlar, forumlar, matn va video Bloglar, Tanishuv saytlar, Skype. Internetdan samarali foydalanishning o’ziga xos afzalliklari.

Internetdan xavfsiz foydalanish yo'llari.

Elektron pochta (email) xizmatlari. Virus va zararli dasturlar hujumidan saqlanish. Internetning inson ish faoliyatida foydali tomonlari.

Internetning ijodiy faoliyatni rivojlantirishda o'ziga xos ta'siri.

Internetning fan va madaniyatga qo'shadigan yangi hissasi. . Internet — faol izlashga mo'ljallangan muhitdir. Hozirgi kunda axborot texnologiyalari taraqqiyoti.

Sun'iy intellekt yordamida kiberxavfsizlikni mustahkamlash

Zamonaviy yondashuvlar . Suniy intelektning kiber havfsizlikdagi vazifalari. Suniy intelektning o'zini hujumlardan himoya qilish zarurati.

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Media savodxonlik va axborot madaniyati evolyutsiyasi hamda jamiyatdagi ahamiyati
2. Axborotni jamiyatda tutgan o'rni va ahamiyati
3.Media olamida ko'rish (idrok).Madaniyatning ontologik, vizual va medial burilishlari.

4.Jahon media va axborot makonida raqobat muhiti
5.Xorijiy ommaviy axborot vositalarini media makondagi o'rni
6.Media maydon tuzilishi va ta'siri
7.Ijtimoiy tarmoqlarda axborot xurujlari va tahdidlar
8.Ijtimoiy tarmoqlarda axborot xurujlari va tahdidlar
9.Media maydonda axborot tarqatish madaniyati
10.Shaxsga yo'naltirilgan axborot: psixologik, diniy va madaniy tahdidlar
11.Axborot xavfsizligini ta'minlashning g'oyaviy-nazariy asoslari
12.O'zbekistonda axborot xavfsizligining ma'naviy va huquqiy asoslari
13.Virtual o'yinlarning yoshlar ongiga ta'siri
14.Virtual o'yinlarning yoshlar ongiga ta'siri

15.Media maydon va internet imkoniyatlari

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Auditoriyadan tashqari vaqtda bajariladigan mustaqil ishlar quyidagi turlarda amalga oshirilishi tavsiya etiladi:

- Mavzuni og'zaki bayon qilish;
- 4 javobli test savoli tayyorlash;
- yozma savol tayyorlash;
- Taqdimot tayyorlash;
- Referat tayyorlash;
- rasmli topshiriq tuzish;
- Ma'lumotlarni jadval ko'rinishida ifodalash;

- Yozuvsiz xarita bilan ishlash;
- Videorolik tayyorlash;
- Ko'rgazmali qurol tayyorlash;
- Bir soatlik dars ishanma tayyorlash;
- Krassvord tuzish;
- Xorijiy adabiyotlardan ma'lumotlarni to'plash, tarjima qilish va tahlil qilish;
- Ha, yo'q javobli test tuzish;
- Audio dars tayyorlash;
- Internet ma'lumotlarini to'plash va tahlil qilish;
- Adabiyotlar ro'yxatini tuzish;

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzulari:

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Media va axborot savodxonligi tushunchasi va uning ahamiyati.
2. Axborot turlari: ijtimoiy va madaniy turmush, jamiyat siyosiy va iqtisodiy jarayonlar bilan uzviyligi.
3. Dunyo mamlakatlaridagi media va axborot savodxonligi taraqqiyoti.
4. Medianing auditoriyaga ta'siri.
5. Globallashuv davrida axborot madaniyati zarurati.
6. Media mahsulot turlari.
7. OAV aholining media savodxonligini oshiruvchi vosita sifatida.
8. "Fikrga qarshi-fikr, g'oyaga qarshi-g'oya, jaholatga qarshi-ma'rifat" degan tamoyilning media madaniyatning asosiy g'oyasi sifatida.
9. Tarmoq odob axloqi. (Infoetika)
10. Axborot matnlar bilan ishlash va media madaniyat
11. Axborot va uning manbalari
12. Axborot turlari va uning ishonchliligi
13. Media muhitda axloqiy tamoyillar
14. Internet etikasi va xavfsizligi
15. BMTning "Bola huquqlari to'g'risidagi konvensiyasi"
16. Media texnologiyalar kundalik hayotda
17. Sun'iy intellekt – xavf, qulaylik va kelajakdagi o'zgarishlar.
18. Taqdimot tayyorlash va taqdim etish usul va vositalari

3. **II. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- O'zbekiston Respublikasida "Ta'lim to'g'risidagi qonun"ga binoan fanlarni o'qitishga oid o'tkazilayotgan islohotlar. O'zbekiston Respublikasi mustaqilligi davrida ta'lim

	tizimida media savodxonlik fanining mazmuni va mohiyati bo'yicha ***tasavvurga ega bo'lishi***; • Mazkur fanlardan yaratilgan o'quv qo'llanmalari, darsliklarida umumlashtirish dalil va qoidalar, tayanch komponentlar, berilgan nazariy va amaliy bilimlar. Pedagoglar tomonidan beriladigan nazariy bilimlarga qo'yiladigan didaktik talablar ***haqida bilishi va ulardan foydalana olishi;*** • Medialarning qadriyatlariga tayanishi va ularning tarbiyaviy ahamiyati, Axborotning ijtimoiy qatlamiga ta'sirini qiyosiy taqqoslash orqali ulardan xulosalar chiqarish. Jamiyat taraqqiyotida o'zining tutgan o'rnini anglay bilish, his etish va faol ishtirok etish. Axborotning shaxs his tuyg'ulariga, axborotning ijtimoiy qatlamiga nisbatan o'z nuqtai nazariga, mustaqil fikriga va munosabat bildira olish malakalariga ega bo'lishi b'oyicha ***malaka va ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.***
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • *ma'ruzalar; interfaol, keys stadi, munozara* • *interfaol keys-stadilar;* • *diologik yondoshuv* • *SWOT tahlili* • *Wenn diagrammasi* • *Bliz so`rov* • *nilufar guli* • *baliq skleti* • *kim chaqqon* • *blis so`rov* • *blis test va boshqalar*
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va amaliy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, ijod qilish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha amaliy ishni topshirish.
6.	**VIII. Asosiy adabiyotlar** 1.R.X.Alimov. G.T.Yo'lchiyeva. O.O.Rixsimboyev.Sh.A.Alishev. Axborot texnologiyasi va tizimlari. Darslik. Toshkent -2011. 2. Z.Islomov. tahriri ostida. 2.Diniy ekstrimizm va terrorizmga qarshi kurashning ma'naviy-ma'rifiy asoslari. O'quv qo'llanma. Toshkent islom universiteti. 2017. 3.B.E.Toshboyev, S.A.Normatov. Mediasavodxonlik va axborot madaniyati. O'quv qo'llanma. Jizzax-2024. 4 .Sh.O.Raxmatov.G. R.Berdiyeva. S.S.Jurayev. Mediasavodxonlik va axborot madaniyati. O'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent-2024. 51. J.Ya.Yaxshilikov. N.E. Muhammadiyev. Texnika va informatsion texnologiyalar falsafasi. Darslik. Samarqand 2019. 216 bet. **O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmon va Qarorlari**

	1."O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida". O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. - T.: Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. - 2020 yil 7 noyabr. 06/20/6108/1483-son. 2. "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida". O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. - T.: Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. - 2022 yil 29 yanvar. 06/22/60/0082-son. 3. "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida". O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. - T.: Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. - 2020 yil 7 noyabr. 07/20/4884/1484-son. **Axborot manbalari** 1. http://www.gov.uz- O'zbekiston Respublikasi hukumat portali 2. http://www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi 3. Prezident.uz- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti 4. www.press-service.uz.-Prezident matbuot xizmati 5. www.natlib.uz- AlisherNavoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi 6. www.webofscience.com-Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi 7. www.scopus.com-Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi 8. www.elibrary.ru-Rossiya ilmiy maqolalar indeksi 9. http:// www. ZiyoNET.uz- O'zbekiston Respublikasi Milliy ta'lim tarmog'i 10. http:// www.pilosophy. ru 11. http:// www.falsafa. de.uz 12. www.mediaeducation.ru
7.	Fan dasturi Samarqand davlat pedagogika instituti o'quv-uslubiy kengashining 2025 yil __ __________ _____son bayonnomasi bilan ma'qullangan
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar va dastur mualliflari:** M.Radjabova – Samarqand davlat pedagogika instituti "Milliy g'oya va falsafa" kafedrasi assistenti.
9.	**Taqrizchilar:** O.G'aybullayev– SamDChTI Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor, falsafa fanlar doktori, professor U.Nurmatova– Samarqand davlat pedagogika instituti "Milliy go'ya va falsafa" kafedrasi dotsenti, falsafa fanlari nomzodi.

Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan 2025-yil uchun tasdiqlangan xalqaro e'tirof etilgan tashkilotlarning Lomanosov nomidagi Moskva davlat universiteti "Jurnalistika" fakulteti Media texnologiyalar yo'nalishi (Optik mediyalar asoslari) dasturi tahlil qilinib ushbu asosda fan dastur ishlab chiqildi.

"Mediasavodxonlik va axborot madaniyati" fanining dasturi tayyorlanib 1 ta mavzusi yangilandi.

https://ftv.msu.ru/about/obrazovatelnye-programmy/rabochie-programmy-distsiplin/pdf/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%8B%20%D0%BE%D0%BF%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%B0.pdf?utm_source=chatgpt.com

Fan dastur Pedagogika va jismoniy madaniyat fakultetining 2025 yil __________ ____-son farmoyish bilan tuzulgan ishchi guruh tomonidan ma'qullangan.

Tuzuvchi:	**M. X. Radjabova**
Kafedra mudiri:	**J.Ya.Yaxshilikov**
Fakultet dekani:	**A.R.Jo'raqulov**
O'quv-ishlar bo'yicha prorektor:	**N.H.Musulmonov**

O'zbekiston-Finlandiya Pedagogika instituti Pedagogika va jismoniy madaniyat fakulteti "Milliy g'oya va falsafa" kafedrasida o'tiladigan Mediasavodxonlik va axborot madaniyati fanidan tuzilgan fan dasturiga

TAQRIZ

Ushbu fan dasturi Oliy ta'lim tizimida balalavr bosqichi talabalari uchun o'tiladigan Mediasavodxonlik va axborot madaniyati fanini mazmuni o'tish tartibi, bakalavr bosqichi talabalari tomonidan o'zlashtirilishi lozim bo'lgan bilim hamda ko'nikmalar hajmini belgilab beradigan rasmiy pedagogik hujjat hisoblanadi. Fan bo'yicha tuzilgan fan dasturi fanning maqsadi, vazifalari, o'quv fani mazmuning qisqa bayoni, talabalr bilim va ko'nikmalariga qo'yiladigan talablar singari qismlardan iborat. Xususan o'quv dasturining maqsad va vazifalarini belgilab berish o'quv dasturining muhim belgisidir. Chunki aynan shu narsa yaratiladigan o'quv darsligi muallifga muayyan nuqtaiy nazar tanlash, o'qituvchi esa pedagogik mo'ljalni to'g'ri belgilash imkonini beradi.

Ta'lim amaliyotida o'quv dasturi yaratishning konsentrik (markazlashgan) hamda tizimli usullari bor. Tizimli usuldagi o'quv dasturlarida o'quv materiallari fan mantig'iga muvofiq soddadan murakkabga qarab ketma-ket joylashtirilgan.

Dastur Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan 2025-yil uchun tasdiqlangan xalqaro e'tirof etilgan tashkilotlarning "Qozon (Volgabo'yi) federal universiteti Ijtimoiy-falsafiy fanlar va ommaviy kommunikatsiyalar" fakulteti Ijtimoiy tizimlarda media kommunikatsiyalari yo'nalishi («OAV faoliyatini huquqiy va axloqiy jihatdan tartibga solish») dasturi tahlil qilinib ushbu asosda fan dastur ishlab chiqilgan. "Mediasavodxonlik va axborot madaniyati" fanining dasturi tayyorlanib 3 ta mavzusi yangilangan.

Ta'limning o'quv dasturi tomonidan belgilangan mazmuni darslik, o'quv qo'llanmalar, ko'rgazmali qurol va metodik tavsiyalarda to'la namayon bo'ladi.

Dasturda "Mediasavodxonlik va axborot madaniyati fani yo'nalishi hususiyatlarini hisobga olgan holda ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari uchun mavzular va ularni bayon etish uchun zarur ko'rsatma va tavsiyalar keltirilgan. Shuningdek mustaqqil talim shakllari va mavzulari, fanni o'qitish natijalari, ta'lim texnologiyalari va metodlari hamda asosiy qo'shimcha adabiyotlar batafsil bayon etilgan. Dastur fanning mazmuni, talabalar bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talablar, bo'lajak pedagoglarning kelgusidagi kasb faoliyati uchun mos keladigan nazariy tushunchalarni o'z ichiga olgan. Shularni hisobga olgan holda ushbu o'quv dasturi mazmuni va tuzilishi jihatidan bunday o'quv dasturlariga qo'yiladigan barcha talablarga javob beradi deb hisoblayman va uni tegishli talim yo'nalishlari talabalari uchun ta'lim jarayonida foydalanishga tavsiya etaman.

SamDChTI Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, falsafa fanlari doktori, professor **O.G'aybullayev**

Samarqand davlat pedagogika instituti Ijtimoiy fanlar fakulteti "Milliy g'oya va falsafa" kafedrasida o'tiladigan Mediasavodxonlik va axborot madaniyati fanidan tuzilgan fan dasturiga

TAQRIZ.

Ushbu fan dasturi Oliy ta'lim tizimida balalavr bosqichi talabalari uchun o'tiladigan Mediasavodxonlik va axborot madaniyati fanini mazmuni o'tish tartibi, bakalavr bosqichi talabalari tomonidan o'zlashtirilishi lozim bo'lgan bilim hamda ko'nikmalar hajmini belgilab beradigan rasmiy pedagogik hujjat hisoblanadi. Fan bo'yicha tuzilgan fan dasturi fanning maqsadi, vazifalari, o'quv fani mazmuning qisqa bayoni, talabalr bilim va ko'nikmalariga qo'yiladigan talablar singari qismlardan iborat. Xususan o'quv dasturining maqsad va vazifalarini belgilab berish o'quv dasturining muhim belgisidir. Chunki aynan shu narsa yaratiladigan o'quv darsligi muallifga muayyan nuqtaiy nazar tanlash, o'qituvchi esa pedagogik mo'ljalni to'g'ri belgilash imkonini beradi.

Ta'lim amaliyotida o'quv dasturi yaratishning konsentrik (markazlashgan) hamda tizimli usullari bor. Tizimli usuldagi o'quv dasturlarida o'quv materialllari fan mantig'iga muvofiq soddadan murakkabga qarab ketma-ket joylashtirilgan. Konsentrik yo'l bilan tuzilgan o'quv dasturlaari ta'limning mazmuni yoki o'quv matriallari o'qitishning keng bosqichida yuksakroq daraja takrorlash ko'zda tutiladi. Ta'limning o'quv dasturi tomonidan belgilangan mazmuni darslik, o'quv qo'llanmalar, ko'rgazmali qurol va metodik tavsiyalarda to'la namayon bo'ladi.

Dasturda "Mediasavodxonlik va axborot madaniyati fani yo'nalishi hususiyatlarini hisobga olgan holda ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari uchun mavzular va ularni bayon etish uchun zarur ko'rsatma va tavsiyalar keltirilgan. Shuningdek mustaqqil talim shakllari va mavzulari, fanni o'qitish natijalari, ta'lim texnologiyalari va metodlari hamda asosiy qo'shimcha adabiyotlar batafsil bayon etilgan. Dastur fanning mazmuni, talabalar bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talablar, bo'lajak pedagoglarning kelgusidagi kasb faoliyati uchun mos keladigan nazariy tushunchalarni o'z ichiga olgan.

Shularni hisobga olgan holda ushbu o'quv dasturi mazmuni va tuzilishi jihatidan bunday o'quv dasturlariga qo'yiladigan barcha talablarga javob beradi deb hisoblayman va uni tegishli talim yo'nalishlari talabalari uchun ta'lim jarayonida foydalanishga tavsiya etaman.

Samarqand davlat pedagogika instituti
Milliy g'oya va falsafa kafedrasi dotsenti U.Nurmatova

XODIMLAR BO'LIMI
...NING IMZOSINI TASDIQLAYMAN
O'ZBEKISTON FINLANDIYA ... INSTITUTI